

ΑΓΙΟΣ ΝΕΙΛΟΣ Ο ΜΥΡΟΒΛΥΤΗΣ

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 2011

Μεγαλυνάριον

Χαίροις Μυροβλύτα Νεΐλε σοφέ,
θεΐα μυροθήκη τῶν τοῦ Πνεύματος δωρεῶν
χαίροις πανευῶδες τοῦ ὄρους Ἄθω ἄνθος
καὶ πρὸς Χριστὸν μεσίτης ἡμῶν θερμότατος.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Τό σπήλαιον καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Νεΐλου

Ἐκδοσὴ Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου — Ὠρωπὸς Ἀττικῆς

© Ἱερὸν Κελλίον Ἁγίου Νεΐλου — Ἅγιον Ὄρος

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος α΄. Τοῦ λίθου σφραγισθέντος.

Μονάσας θεαρέστως ἐν τῷ Ἄθῳ τρισόλβιε,
ἐν προσευχαῖς καὶ νηστεΐαις
τὸν Θεὸν ἐξεζήτησας
καὶ γέγονας δοχεῖον καθαρὸν
τοῦ Πνεύματος, ἀστράπτων τοῖς πιστοῖς
ἀρετῶν τὰς λαμπηδόνας,
δι' ὧν φωτίζεις, Νεΐλε, τοὺς βοῶντάς σοι·
δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ,
δόξα τῷ σὲ ἀγιάσαντι,
δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.

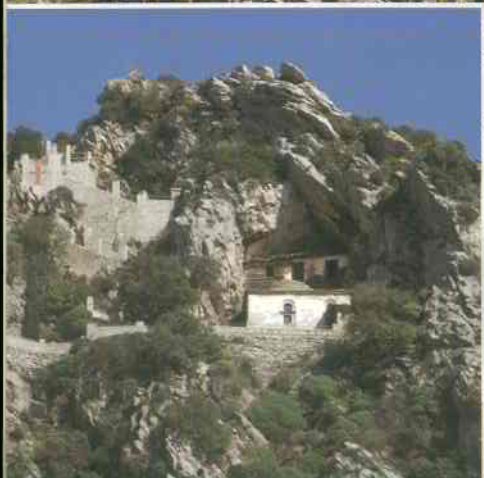
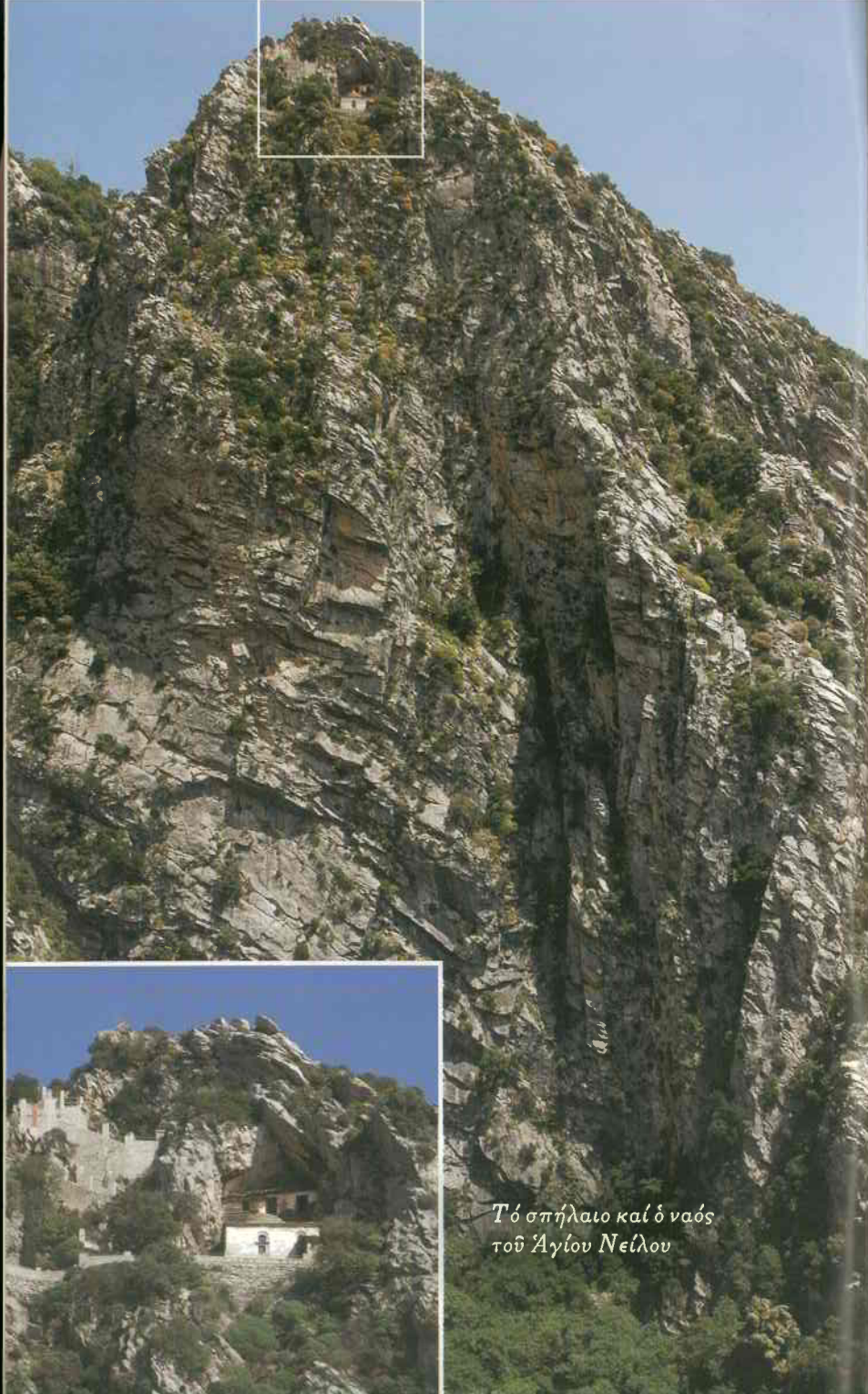
Κοντάκιον

Ἦχος πλ. δ΄. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Ως ἐκκαθάρας σεαυτὸν πόνοις ἀσκήσεως,
τοῦ Παρακλήτου μυροθήκη ὄφθης ἔμψυχος
καὶ θεράπων τοῦ Κυρίου ἡγιασμένος.
Ἄλλ' ἀπαύστως καθικέτευε, μακάριε,
λυτρωθῆναι πειρασμῶν καὶ περιστάσεων
τοὺς βοῶντάς σοι·
χαίροις Νεΐλε, πατὴρ ἡμῶν.

Ὁ ἐπιστήθιος σταυρὸς τοῦ Ἁγίου

Τό σπήλαιο καί ὁ ναός
τοῦ Ἁγίου Νείλου

Βίος τοῦ Ἁγίου Νείλου τοῦ μυροβλύτη

*Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ ὁ ἀγιώνυμος Ἄθως,
ὁ νοητὸς τῆς Θεοτόκου καὶ ὡραῖος παράδεισος·
ἰδοὺ γὰρ ἐν ταῖς ὑπωρείαις σου
ἐξήνθησαν κρίνα ἀειθαλῆ καὶ πανεύοσμα,
καὶ ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ παραλίαις σου δένδρα
οὐρανομήκη καὶ εὐσκιόφυλλα ἀνεβλάστησαν,
καρποὺς ἀθανάτους τοῦ Πνεύματος
προβαλλόμενα...*

(ὄσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης)

ΤΟ ΝΟΤΙΟ ἄκρο τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω-
να, σέ ἀπόσταση μιᾶς ὥρας περίπου ἀπό
τά Κausοκαλύβια, πρὸς τὴ Μεγίστη Λαύρα,
μέσα σ' ἓνα ἐπιβλητικὰ ἄγριο τοπίο θαυμαστῆς
φυσικῆς ὁμορφιάς καὶ στὴν κορφή ἑνὸς ἀπότομου
βράχου, διακόσια πενήντα περίπου μέτρα πάνω
ἀπὸ τὴ θάλασσα, κυριολεκτικὰ «μεταξὺ οὐρανοῦ
καὶ γῆς», βρίσκεται τό σπήλαιο τοῦ ὀσίου Νείλου
τοῦ μυροβλύτη.

Ὁ ὄσιος Νείλος, πού ἀσκήθηκε ἐδῶ, εἶναι ἓνα
ἀπὸ τὰ «ἀειθαλῆ καὶ πανεύοσμα» κρίνα, ἓνα ἀπὸ
τὰ «οὐρανομήκη καὶ εὐσκιόφυλλα» δένδρα, πού
βλάστησαν «ἐν ταῖς ὑπωρείαις... καὶ ἐν ταῖς κοιλά-
σι καὶ παραλίαις» τοῦ ἁγιοτόκου Ἄθωνα.

Βλαστὸς τῆς «εὐάνδρου» Πελοποννήσου, γεννή-
θηκε στό χωριὸ Ἅγιος Πέτρος τῆς Κυνουρίας στά

τέλη τοῦ 16ου αἰ. Ἀνατράφηκε «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφ. 6:4) ἀπὸ τούς εὐσεβεῖς γονεῖς του καὶ διδάχθηκε τὰ ἱερά γράμματα ἀπὸ τὸν ἐνάρετο καὶ μορφωμένο θεῖο του ἱερομόναχο Μακάριο. Μὲ τὴ συνετὴ καθοδήγηση καὶ τίς συμβουλές τοῦ τελευταίου, ὁ μικρὸς Νικόλαος Τερζάκης – ἔτσι λεγόταν στὸν κόσμο ὁ ἅγιος– «προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώπων» (Λουκ. 2:52).

Πολύ νωρὶς ὁ σπόρος τοῦ θεῖου λόγου, πού ἔπεσε «ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν» (Ματθ. 13:23), ἔδωσε καρπὸ ἑκατονταπλάσιο. Ἐτσι στὴν ψυχὴ τοῦ Νικολάου ἀναψε ὁ θεῖος ἔρωτας τόσο, πού ἡ ματαιότητα τοῦ κόσμου δὲν μπορούσε νὰ τὸν κρατήσει πιά κοντὰ τῆς. Ἀκολούθησε, λοιπόν, τὸν θεῖο του στὴν ἱστορικὴ Μονὴ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μαλεβῆς, ἀνδρώα τότε, πού βρίσκεται στὰ βόρεια ἀντερείσματα τοῦ Πάρωνα καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 8ο αἰ. Ἐκεῖ, «τῷ

Ἰ. Μονὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μαλεβῆς

ζυγῶ τοῦ Χριστοῦ ὑποσχὼν τὸν ἀυχένα», κατὰ τὸν ἱερό ὑμνογράφο του, «πρὸς ἀσκητικὸς ἀγῶνας ἀνδρεία ψυχῆ ἀπεδύσατο».

Στὴ μοναχικὴ του κουρὰ πήρε τὸ ὄνομα τοῦ ὁσίου Νείλου τοῦ Σιναΐτη. Τὸν μεγάλο αὐτὸ νηπιτικό πατέρα τοῦ 5ου αἰ. μιμήθηκε ὁ συνώνυμός του νέος μοναχὸς στὴν ἀσκησι –στὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ὑπακοή, στὴ νηστεία καὶ τὴν ἐγκράτεια, στοὺς κό-

πους καὶ τίς κακοπάθειες, τίς προσευχές καὶ τίς ἀγρυπνίες. Τόσο φλογερὸς ἦταν ὁ ἀσκητικὸς του ζῆλος, ὥστε λίγο ἀργότερα, μὲ τὴν εὐλογία τοῦ γέροντά του, ἐγκαταβίωσε σὲ μιὰ σπηλιά, πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ μοναστήρι, γνωστὴ σήμερα μὲ τὴν ὀνομασία “Ἀσκητήριο τοῦ Ἁγίου Νείλου”.

Γιὰ τὴν καθαρότητα καὶ τίς ἀρετές του, ἀξιώθηκε νὰ λάβει, ὅταν ἔφτασε στὴν κατάλληλη ἡλικία, τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης. Παράλληλα ἔμαθε καὶ τὴν ἱερὴ τέχνη τῆς εἰκονογραφίας, στὴν ὁποία ἐπιδόθηκε μὲ ἐπιτυχία.

Ὁ ἱερομόναχος Μακάριος ἔμεινε δεκαπέντε περίπου χρόνια στὴ Μαλεβή. Ὑστερα, ποθώντας ἡσυχαστικότερη ζωὴ, ἀναχώρησε γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος στὴ διαθήκη του, γραμμένη τὸ 1608, «σπινθὴρ θεῖος κατὰ τὸ συνειδὸς τιτρωσκόμενός μου τὴν καρδίαν οὐκ ἐπαύσατο, ἀλλ’ αἰεὶ ἐλεγχόμενος ὑπ’ αὐτοῦ διακαῶς εἶχον τὴν καρδίαν μου ἀπαρτίσαι τὸ τῆς ἐμῆς ψυχῆς καταθύμιον, λέγω δὴ τὰ τῆς ἡσυχίας κατορθώματα... Πορευθεὶς γοῦν πρὸς εὐρεσιν τόπου ἐπιτηδείου, ὥστε ἐν ἡσυχίᾳ μονάσαι κατὰ μόνας, καὶ περιερχόμενος ἅπαντα τὰ τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους καταφύγιά τε καὶ καταγώγια, ἤλθον καὶ μέχρις ὀρίων τῆς ἁγίας Λαύρας, ἐν οἷς τετυχηκῶς εὗρον χῶρον ἐπιτηδεῖον, καθὼς ἐβουλόμην, εἰς ἐμὴν οἴκησιν».

Ὁ ἅγιος Νείλος ἀκολούθησε τὸν πνευματικὸ του πατέρα στὸν Ἄθωνα. Πρόσφεραν συμβολικά, ὅπως συνηθίζεται, ἓνα φλουρί στὴν κυρίαρχη Μονὴ

Ὁσιος Νείλος ὁ Σιναΐτης

Ἡ Κοίμησις
τῆς Θεοτόκου

Ἡ Ὑπαπαντή

Τό σπήλαιον
τοῦ Ἁγίου Νείλου

τῆς Μεγίστης Λαύρας
καί ἀγόρασαν τόν τόπο
ἐκεῖνο, «ὅς ἐπονομαζό-
μενος ἦν τῆς Ὑπεραγίας
Θεοτόκου καί τῶν ὀσί-
ων πατέρων Πέτρου τε
καί Ἀθανασίου». Στήν
περιοχή αὐτή, περιοχή
πανέμορφη ἀλλά καί
πανέρημη – ἡ πλησιό-
χωρη Σικήτη τῶν Καυ-
σοκαλυβίων ιδρύθηκε
ἀργότερα, γύρω στά
1700–, εἶχε ζήσει καί ὁ
πρῶτος γνωστός Ἁγιο-
ρεΐτης ἀσκητής, ὁ ὀσι-
ος Πέτρος ὁ Ἀθωνίτης
(8ος αἰ.)

«Συχνοῖς ἰδρῶσι καί
κόποις μεγίστοις» γέ-
ροντας καί ὑποτακτικός ἔσπασαν βράχια, ἔκοψαν
ἀγριόδενδρα, ξερίζωσαν πουρνάρια, καθάρισαν ἀπό
τά βάτα καί τ' ἀγκάθια τόν τόπο, πού ἦταν πρῖν
«τοῖς θηροῖς μόνοις πρὸς κατοίκησιν πρόσφορος»,
ἔχτισαν κελλάκια κι ἓνα ναῦδριο ἀφιερωμένο στήν
Ὑπαπαντή τοῦ Κυρίου (σῶζονται μέχρι σήμερα στό
ναῦδριο αὐτό ἴχνη τοιχογραφιῶν πού φιλοτέχνησε,
κατά τήν παράδοση, ὁ ἅγιος Νεῖλος) καί ἐπιδόθη-
καν μέ ἔνθεο ζήλο στόν νηπτικό βίο.

Πέρασαν μερικά χρόνια, καί ὁ ἱερομόναχος Μα-
κάριος ἀναχώρησε εἰρηνικά γιά τά οὐράνια σκηνώ-
ματα. Ὁ ἅγιος Νεῖλος, ὁ μόνος πιά ἀλλά κατάφορ-
τος μέ τούς ἀγιοπνευματικούς καρπούς τῆς τέλει-
ας ὑποταγῆς, πόθησε τήν ἥρωική ζωή τῆς τέλει-
ας ἡσυχίας. Ὁ πόθος αὐτός ἦταν μιά φυσική συνέχεια
καί προέκταση τῶν προηγούμενων πνευματικῶν

Ὁ ναῦσκος τοῦ σπηλαίου. Ἡ κόγχη τοῦ Ἱεροῦ

ἀγώνων του, μέ τούς ὁποίους ἡ ψυχή του εἶχε καθαρθεῖ ἀπό τήν ἁμαρτία καί τά πάθη.

Ἐκεῖ κοντά, σ' ἓναν φοβερό γκρεμό, ὑπῆρχε μιά μικρή σπηλιά. Μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς του κατέβηκε ὁ ἅγιος στή σπηλιά αὐτή, τή διαρρῦθιμισε κατάλληλα καί ἔφτιαξε στό βάθος της ἓναν ὑποτυπώδη ναῖσκο, πού τόν ἀφιέρωσε στόν ἀπόστολο καί εὐαγγελιστή Ἰωάννη τόν Θεολόγο, τόν ἀγαπημένο μαθητή τοῦ Κυρίου καί τό παρθενικό πρότυπο τῶν μοναχῶν.

Ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου

Τώρα πιά, «τῆς σαρκὸς τὴν πρόνοιαν ὀλοσχερῶς ἀπορρίψας», ἀφοσιώθηκε ὀλοκληρωτικά στή νοερά ἐργασία, στή θεωρία τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, καί ἀξιώθηκε «ἀεὶ τοῖς νοητοῖς ἐμβατεύειν καί συμμετεωροπορεῖν ταῖς θείαις δυνάμεσι» (ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης).

Ἄγνοοῦμενος ἀπ' ὅλους καί ἀποκομμένος ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη ἐπαφή –δὲν ἐπικοινωνοῦσε παρά μόνο μ' ἓναν μοναχό, πού τοῦ ἔφερε τή λιτή ἀσκητική του τροφή καί τόν βοηθοῦσε στήν τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας–, ἀγωνίστηκε νικηφόρα, «ἐν προσευχῇ καί νηστεία» (Ματθ. 17:21), ἐναντίον τῶν δαιμόνων, πού τόν πολέμησαν λυσσαλέα, μοναδική ἀλλά καί ὑπέρτατη παρηγοριά ἔχοντας τή νοερή καί καρδιακή κοινωνία μέ τόν Ἰησοῦ.

Στό ἀπόκρημνο ἐκεῖνο ἀσκητήριο ἔζησε ὁ ἅγιος, ἔγκλειστος καί ἀφανής, ὡς τήν κοίμησή του, στίς 12 Νοεμβρίου τοῦ 1651, τήν ἡμέρα ἀκριβῶς πού τιμᾶται ἡ μνήμη καί τοῦ προστάτη του ὀσίου Νεῖλου τοῦ Σιναΐτη. Τό ἅγιο σκήνωμά του ἐνταφιάστηκε μπροστά στό σπήλαιο ἀπὸ τόν μοναχό πού τόν ἐπισκεπτόταν.

Μετά την κοιμήσή του ο Θεός τον δόξασε με τό χάρισμα τής μυροβλυσίας. Από τον τάφο του άρχισε νά αναβλύζει εὐώδεις άγίασμα, πού σχημάτιζε μικρό ρυάκι και έφτανε ως τή θάλασσα.

Οί χριστιανοί δέν άργησαν νά πληροφορηθοῦν τό θαυμαστό γεγονός. Έτσι, άρχισαν νά καταφθάνουν ως έδω μέ πλοία και νά παίρ-

νουν σέ δοχεία τό μύρο, μέ τό όποιο πολλοί άρρωστοί θεραπεύθηκαν θαυματουργικά.

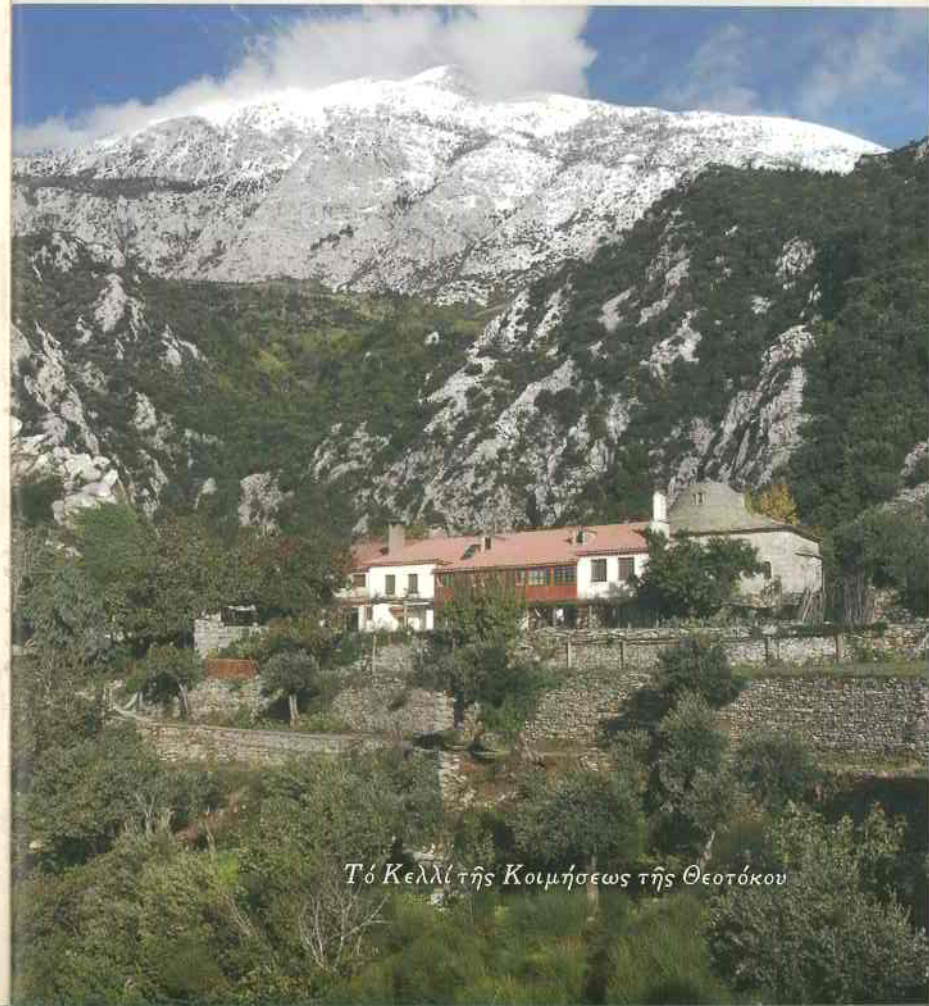
Η συρροή όμως των πιστών στον τόπο αυτό έγινε άντιληπτή από τους πειρατές, πού, όπως είναι γνωστό, λυμαίνονταν τή Μεσόγειο στά χρόνια τής Τουρκοκρατίας. Έπανειλημμένα, λοιπόν, έπασαν επάνω στους άνύποπτους χριστιανούς, και, αφού τους λήστεψαν, άλλους σκότωσαν και άλλους αιχμαλώτισαν, για νά τους πουλήσουν στά σκλαβοπάζαρα τής Ανατολής.

Η κατάσταση αυτή προκάλεσε μεγάλη θλίψη και ταραχή στους άσκητές τής περιοχής, πού ζήτησαν τήν επέμβαση του θαυματουργού συνασκητή τους όσιου Ακακίου του Καυσοκαλυβίτη (†1730).

Ο όσιος στάθηκε απέναντι από τό σπήλαιο και προσευχήθηκε θερμά. “Άγιε Νείλε”, είπε, “εσύ πού ήσουν στή ζωή σου τόσο ταπεινός και ήσυχος, γιατί τώρα επιτρέπεις νά γίνονται τέτοιες άκαταστασίες και άνωμαλίες σέ βάρος εὐσεβών ανθρω-

πων; ...”. Δέν πρόλαβε ν’ άποσώσει τά λόγια του ό όσιος Ακακίος, και ή ροή του μύρου σταμάτησε!

Στά χρόνια πού άκολούθησαν, χρόνια μαύρης σκλαβιάς, τό Άγιον Όρος γνώρισε μεγάλες περιπέτειες και άλλεπάλληλες έρημώσεις, πού, σέ συνδυασμό και μέ τή διακοπή τής μυροβλυσίας, συνετέλεσαν στό νά έγκαταλειφθει τό σπήλαιο και νά λησμονηθει τό ακριβές σημείο τής ταφής του άγίου Νείλου. Όστόσο, και μετά την κοιμήση του άγίου, ή γύρω περιοχή κατοικήθηκε κατά διαστήματα από φιλήρημους άσκητές, όπως φανερώνουν τά πολυά-

Ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

ριθμα ὁμόλογα* πού σώζονται στή Μεγίστη Λαύρα (1653 κ.έ.). Τό σημερινό Κελλί**, πενήντα μέτρα δυτικά τοῦ ναυδρίου τῆς Ὑπαπαντῆς, ἔχει ναό ἀφιερωμένο στήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, πού ἀνακαινίστηκε τό 1745 ἀπό τόν ἱερομόναχο Πελάγιο καί οἰκοδομήθηκε πάλι μεγαλύτερος μετά τόν καταστροφικό σεισμό τῆς 26ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1905.

Ἀπό τό 1980, μέ τήν ἐγκατάσταση νέας συνοδείας, ἄρχισαν ἐκτεταμένες ἐπισκευαστικές ἐργασίες στό Κελλί. Ἀλλάχθηκαν σκεπές, ἀπλωταριές καί πατώ-

* Ὅμολογο λέγεται τό συμβόλαιο ἀγοραπωλησίας ἐνός Κελλιού ἀπό τήν κυρίαρχη Μονή.

** Κελλί(ον) λέγεται ἓνα αὐτοτελές εὐρύχωρο οἰκοδόμημα μέ ἐνσωματωμένο ναῦδριο, περιβαλλόμενο ἀπό εὐρεία περιοχή. Εἶναι συνήθως μεγαλύτερο ἀπό καλύβη καί δέν ὑπάγεται σέ σκῆτη, ἀλλά ἐξαρτᾶται ἀπ' εὐθείας ἀπό κάποια μονή.

ματα. Ὁ ναός τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἀνακαινίσθηκε ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά. Στό ναῦδριο τῆς Ὑπαπαντῆς προσαρτίστηκε μικρός οἰκίσκος, ἐνῶ διαμορφώθηκε ὁ περιβάλλον χώρος τοῦ Κελλιῦ μέ αὐλές καί πετρόχιστα πεζούλια. Ὁ ἄρσανάς ἀναστηλώθηκε καί τό μονοπάτι πού ὁδηγεῖ ἀπό τή θάλασσα στό Κελλί ἀντικαταστάθηκε, στά πιό δύσβατα τμήματά του, μέ πέτρινα χτιστά σκαλοπάτια.

Τμήμα ἀπό τά πετρόχιστα σκαλοπάτια

Στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰ. ὁ ἅγιος Νεῖλος ἐμφανίστηκε σέ κάποιον Καυσοκαλυβίτη μοναχό Θεοφάνη, πού καταγόταν ἀπό τήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας, καί τόν θεράπευσε θαυματουργικά ἀπό βαρεία καί ἀνίατη ἀσθένεια*. Τό θαῦμα αὐτό ἔγινε γνω-

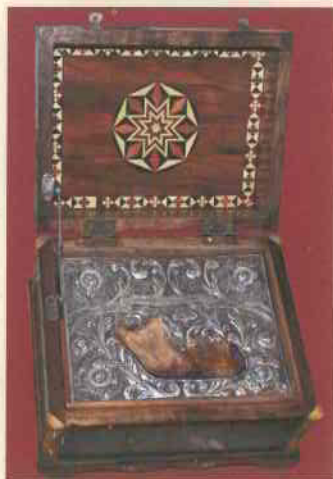
* Δυστυχῶς, μετά τό θαῦμα, ὁ μοναχός Θεοφάνης πλανήθηκε καί δέχτηκε δαιμονικά ὄραματα ὡς δῆθεν προφητικές ἀποκαλύψεις τοῦ ἁγίου Νεῖλου. Οἱ «ἀποκαλύψεις» αὐτές, πού καταγράφηκαν ἀπό κάποιον ἱερομόναχο Γεράσιμο –γιατί ὁ Θεοφάνης ἦταν ἀγράμματος–, κυκλοφορήθηκαν σέ λίγα χειρόγραφα στά μέσα τοῦ 19ου αἰ. Ἀπό ἀρκετούς ἔγιναν δεκτές ὡς γνήσιες προφητείες τοῦ ἁγίου Νεῖλου, χρησιμοποιήθηκαν μάλιστα ἀποσπασματικά καί ἀπό ὀρισμένους νεότερους συγγραφείς. Σάν καρπός ὅμως δαιμονοληψίας καί πλάνης, ἔχουν καταδικαστεῖ ἀπό τήν ἀγιορειτική συνείδηση ὡς νόθες. Γι' αὐτό ἡ Ἱερά Κοινότης ἀρνήθηκε νά ἐγκρίνει τή μετάφραση καί ἔκδοσή τους στή ρωσική γλώσσα, πού ἔγινε τό 1912.

στό σ' ὄλη τήν περιοχή, καί ἀπό τότε πολλοί μοναχοί ἄρχισαν νά ἔρχονται στόν τόπο τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἁγίου. Τό παλαιό μονοπάτι, πού ἦταν κλεισμένο ἀπό τούς θάμνους, ἀνοίχτηκε πάλι καί καθαρίστηκε, τό σπήλαιο συγυρίστηκε καί εὐτρεπίστηκε, ἡ θεία Λειτουργία ἄρχισε νά τελεῖται τακτικά στό ἐκκλησιάκι τοῦ ἁγίου

Ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Νεῖλου

Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀπό τή συνοδία τοῦ Κελλιῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Μάλιστα οἱ Καυσοκαλυβίτες πατέρες ἀποφάσισαν νά χτίσουν ἔξω ἀπό τό σπήλαιο, στήν ἄκρη τοῦ βράχου, ἕναν μικρό ναό ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Νεῖλο. Καθώς, λοιπόν, ἔσκαβαν γιά ν' ἀνοίξουν τά θεμέλια, στίς 7 Μαΐου τοῦ 1815, μέ ἀπερίγραπτη χαρά καί συγκίνηση βρῆκαν τόν τάφο καί τά τίμια λείψανα τοῦ ἁγίου, ἀπό τά ὁποῖα ξεχυνόταν ἄρρητη εὐωδία.

Ἡ ἱερά σιαγὼν τοῦ Ἁγίου

Ἄπεσταλμένοι τῆς Μεγί-

στης Λαύρας, πού εἰδοποιήθηκε ἀμέσως, παρέλαβαν μέ πολλή εὐλάβεια τά πανεύοσμα ὀσιακά ὅσά καί τά μετέφεραν στό μοναστήρι. Ἐκεῖ τά ὑποδέχθηκαν ἐπίσημα, μέ κωδωνοκρουσίες, λαμπάδες καί θυμιάματα, ὅλοι οἱ Λαυριῶτες πατέρες, μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἐξόριστο τότε στό Ἅγιον Ὄρος ἐθνοῖερομάρτυρα πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως ἅγιο Γρηγόριο τόν Ε' (†1821). Ἡ κἀρα τοῦ ὀσίου τοποθετήθηκε σέ πολύτιμη λειψανοθήκη καί ξεχωρίζει μέχρι σήμερα, ἀνάμεσα στά ἄλλα ἅγια λείψανα τῆς Μονῆς, γιά τή θαυμάσια εὐωδία τῆς. Στό Κελλί τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου δόθηκε «χάριν εὐλογίας... ἡ ἱερὰ αὐτοῦ σιαγὼν, ἔχουσα ἐπάνω αὐτῆς ἕνα ὀδόντα, νά διαμένῃ ἐκεῖσε ὡς ἀφιέρωμα ἀναπόσπαστον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα» (ὁμολόγο 1-8-1818).

Ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νεῖλου

Κατά τήν ἀνακομιδῆ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου ἔγιναν πολλές θαυματουργικές θεραπεῖες ἀσθενῶν, πού ἔπασχαν ἀπό ποικίλα νοσήματα.

Σέ σύντομο χρονικό διάστημα τό ὀσιακό μνημα

Τά πέτρινα σκαλοπάτια, πού ὀδηγοῦν στό σπήλαιο.

Ὁ γερο-Μεθόδιος

καλλωπίστηκε, ὁ ναός τοῦ ἁγίου κτίστηκε δίπλα του καί μιά πέτρινη σκάλα κατασκευάστηκε, γιά νά διευκολύνονται οἱ προσκυνητές στήν κατάβασή τους πρός τό σπήλαιο. Τό 2003 ἡ σκάλα αὐτή ἀνακατασκευάστηκε μέ χτιστή πελεκητή πέτρα, μέ κολωνάκια, στηθαῖα καί προστατευτικά κιγκλιδώματα.

Τόσο ὁ τάφος ὅσο καί ἡ σιαγόνα τοῦ ἁγίου ἐκπέμπουν ἀνά καιρούς πλούσια εὐωδία.

Τό φελόνι καί τό πετραχήλι τοῦ ἁγίου, πού κι αὐτά εὐωδιάζουν, φυλάσσονταν μέχρι τίς μέρες μας στό Κελλί τῆς Κοιμήσεως, ἀλλά ὁ τελευταῖος μοναχός τῆς παλαιᾶς συνοδείας, γερο-Μεθόδιος (†1993), τά παρέδωσε στή Μεγίστη Λαύρα γιά περισσότερη ἀσφάλεια.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Νείλου ἐορτάζεται στίς 12 Νοεμβρίου, ἡμέρα τῆς κοιμήσεώς του. Στό Ἅγιον

Ὅρος ὁμως πανηγυρίζεται λαμπρά στίς 7 Μαΐου, ἡμέρα τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων του.

Στόν ἅγιο Νεῖλο εἶναι ἀφιερωμένοι, ἐκτός ἀπό τόν ναῖσκο δίπλα στόν τάφο του, καί ἄλλοι τρεῖς ναοί: Ἐνα παρεκκλήσι στήν Ἱερά Μονή Παναγίας Μαλεβῆς Κυνουρίας (τό κελλί τοῦ ὁσίου), ἄλλο ἓνα στό μετόχι τῆς Μονῆς στήν Τρίπολη, καθώς καί ἓνας μεγάλοπρεπος ἐνοριακός ναός στόν Πειραιά, στήν περιοχή τοῦ Χατζηκυριακείου.

Εἶθε οἱ πρεσβεῖες τοῦ μυροβλύτη καί θαυματουργοῦ ὁσίου πρός τόν παντοδύναμο καί φιλόανθρωπο Κύριο νά χαρίσουν σέ ὅλους μας τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΕΙΛΟ*

«Τότε σηκώνεσαι καί σύ, καί παίρνεις καί τήν ράβδαν, περιπατεῖς καί ἔρχεσαι εἰς τήν ἁγίαν Λαύραν. Καί ἀναπαύεσαι ἐκεῖ ὅσον καιρόν θελήσεις, ὅσον νά εὔρεις συντροφίαν καί πλοῖον νά κινήσεις».

Ἄπό κεῖ λοιπόν ἐπῆρα κ' ἐγώ τήν ράβδαν καί τράβηξα νά πάγω στά Καφκοκαλύβια. Μαζί μου ἦρθε κ' ἓνας ἀπλοϊκός καλόγερος, ψηλός κι ἀδύνατος, μ' ὄλο πού ἦτανε ψωμᾶς στό μοναστήρι. Τό μονοπάτι περνᾶ ἀπό ἄγια κ' ἔμορφα μέρη, ὡς πού φτάνει ἀπάνω ἀπό κάτι θεόχτιστους κάβους, πού κοιτάζουνε κατά τή νοτιά, στ' ἀνοιχτό πέλαγο. Ἀπό τό μέρος τῆς στεριᾶς στέκεται ἀπάνω ἀπό τό κεφάλι σου ὁ Ἄθωνας. Σ' ἓνα μέρος βλέπεις τήν ποδιά τοῦ βουνοῦ πού στέκεται κοφτή ἀπάνω ἀπό τή θάλασσα, σάν νᾶναι κομμένη μέ τό μαχαίρι, λές καί ξεκόλλησε πρό λίγη ὥρα ἓνα κομμάτι βουνό κ' ἔπεσε στή θάλασσα. Κι ἀληθινά, ὅπως μοῦ εἶπανε πῶς ὕστερα οἱ Καφκοκαλυβίτες, κόπηκε τό βουνό μιά μέρα στά 1900, κ' ἔπεσε μονοκόμματο στή θάλασσα καί πλάκωσε δυό τρία ψαραδόσπιτα μέ

* Φώτη Κόντογλου, ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΟΡΟΣ (ἀπόσπασμα), περ. «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ», ἔτος ΛΖ' [1963], τ. 875, σελ. 253-255.

Ἡ Σάρα (τό κομμένο βουνό)

καμιὰ δεκαριά πατέρες. Ὁ σεισμός κούνησε ὅλη τή Μακεδονία.

Στά Καψοκαλύβια κάθησα πιά πολύν καιρό ἀπό τ' ἄλλα τὰ μοναστήρια. Τόσο δικό τους μέ εἶχανε οἱ πατέρες, πού ὅποτε κάνανε σύναξη ἔπρεπε νά καθήσω κ' ἐγώ στό συμβούλιο πού συζητούσανε «τά τῆς σκήτεως». Μ' ἔχουνε γράψει καί στούς ἰδρυτάς καί μέ μνημονεύουνε μετά τῆς συμβίας καί τῶν τέκνων. Ἰδιαίτερη φιλία ἔδεσα μέ τόν πάτερ Ἰσίδωρο, πού μ' εἶχε στό κελλί του. Ἄλλη φορά ἔγραψα πολλά γιά δαῦτον. Τότες ἦτανε ὡς τριανταπέντε χρονῶν κ' εἶχε γιά δόκιμο τόν μπάριμπα Χαράλαμπε ἀπό τό Καστελόριζο, ὡς ἑβδομήντα χρονῶν, τελώνιο τῆς θάλασσας, πού ἔζησε φουῖστρος στά βαπόρια καί ταξίδευε ἴσαμε τόν Κίτρινο ποταμό τῆς Κίνας.

Εἶχε ἔρθει μιά μέρα στά Καψοκαλύβια ἕνας καλόγερος ἀπό κάποιο ψαραδόσπιτο πού ἦτανε ἀνάμεσα στόν κάβο Σμέρνα καί στά Καψοκαλύβια, καί τόν φιλοξένησε ὁ πάτερ Ἰσίδωρος, καί γνωρισθήκαμε. Τόν λέγανε Νεῖλο, κ' ἦτανε Μυτιληνιός.

Φεύγοντας μέ προσκάλεσε νά πάγω στό κελλί του. Σέ δύο τρεῖς μέρες, πῆγα. Στό ὄρος βλέπει κανέννας πολλά ἀσυνήθιστα πράγματα καί χτίρια, πλὴν τό κελλί τοῦ πάτερ Νεῖλου ἦτανε ἀπό τά πιά παράξενα. Σ' αὐτό τό μέρος κατεβαίνανε δύο ραχοκοκαλιές ἀπό βράχια καί κάνανε δυό κάβους πού τραβούσανε βαθειά στή θάλασσα, ὁ ἕνας πολύ κοντά στόν ἄλλον, τόσο, πού ἔλεγες πώς τό νερό πού βρισκότανε ἀνάμεσά τους ἦτανε ποτάμι κι ὄχι θάλασσα. Ἐκεῖ πού ἔσμιγε ὁ ἕνας κάβος μέ τόν ἄλλον, σηκωνόντανε δυό ράχες ἀπό βράχια κ' ἦτανε τόσο κοντά, πού σκοτεινιάζανε ἐκεῖνο τό μέρος, ἄς ἔλαμπε ὁ ἥλιος τό καλοκαίρι.

Ὁ γερο-Νεῖλος

Τό Καραβοστάσι

«...ήτανε ποτάμι κι ὄχι θάλασσα...»

Σ' αὐτό τό μέρος, μέσα σ' αὐτή τήν τρύπα, ἦτανε χτισμένος ὁ ἄρσανᾶς τοῦ πάτερ Νεΐλου. Τά νερά ἦτανε ἄπατα καί σκοτεινά μέσα σέ κείνο τό κανάλι. Τό σπίτι τῶχανε χτισμένο λίγο παραπάνω ἀπό τή θάλασσα, θεμελιωμένο στό βράχο, μέ χαγιάτια καί μέ καμάρες, ὅπως συνηθίζεται στό ὄρος ἀπό τά παλιὰ χρόνια, μέ μαῦρες πλάκες ἀντί γιά κεραμίδια. Λίγο παραπάνω ἦτανε χτισμένη ἡ ἐκκλησιά, μικρή, μέ σκαλιστό τέμπλο καί μέ ὅλα τά καθέκαστα. Ἀποπάνω κρεμότανε ἕνα βουνό δασωμένο καί στήν κορφή εἶχε ἕνα βράχο ἀπότομο, μ' ἕνα σπήλαιο. Σ' αὐτό τό σπήλαιο ἀσκήτευε πρό λίγα χρόνια ἕνας γέροντας πού στάθηκε στά νιάτα του ὄπλαρχηγός στή Μακεδονία. Τώρα εἶχανε φωλιάσει ὄρνια μέσα στή σπηλιά καί τάβλεπα πού πέρανε βόλτες γύρω στή ράχη. Ὁ Νεῖλος καί ἡ συνο-

Ὁ ναός τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

δεία του εἶχανε δυό τράτες καί δυό βάρκες. Ἦτανε ἐφτά-ὄχτώ νοματέοι, πέντε μεγάλοι καί δυό-τρία καλογεροπαῖδια. Ὅλοι τους ἦτανε ἠλιοκαμένοι, μαῦροι σάν ἀραπάδες. Ὁ πάτερ Νεῖλος εἶχε ἀπάνω του μιά ἡσυχία καί μιάν ἀπλότητα πού σέ ἔκανε νά τόν ἀγαπήσεις καί νά τόν σεβαστεῖς. Λιγόλογος, μά ὀλοένα ἦτανε χαμογελαστό τό πρόσωπό του, μέ κάτι χεῖλια χοντρά σάν τοῦ ἀράπη, μέ μαῦρα καί

πυκνά γένεια, πού φυτρώνανε κάτω ἀπό τά μάτια του καί σκεπάζανε τά μάγουλά του. Μέ τή σκούφια πού φοροῦσε ἦτανε ἴδιος βαβυλώνιος. Ευπόλητος, ὅπως δά ἦτανε ὄλοι τους, φοροῦσε ἀπάνω ἓνα σκούρο πουκάμισο καί κάτω ἓνα βρακί ἀνατολίτικο ἴσαμε τά γόνατα. Τίς

Ἐσωτερικό τοῦ Κελλιοῦ

μέρες πού κάθησα ἐκειπέρα, ὁ Νεῖλος κ' ἓνας δόκιμος δέν πηγαίνανε μέ τήν τράτα γιά νά μοῦ κρατήσουνε συντροφιά. Ἦτανε κ' ἓνας γέρος, πάτερ Ἀθανάσιος, πού φύλαε πάντα τό σπίτι. Σάν γυρίζανε ἀπό τό ψάρεμα, βγάζανε τά ψάρια ἔξω κι ἀφοῦ διαλέγανε λίγα χοντρά γιά νά φᾶμε, κι ἄλλα γιά πάστωμα, τά ψιλά τά κάνανε ἓναν σωρό καί τ' ἀφήνανε νά σιτέφουν γιά νά τ' ἀλατίσουνε. Ἀπό τά χοντρά παστώνανε πολλούς ροφούς, νά ἔχουνε τό χειμώνα. Ψιλά, μαρίδα καί σαρδέλλα, πα-

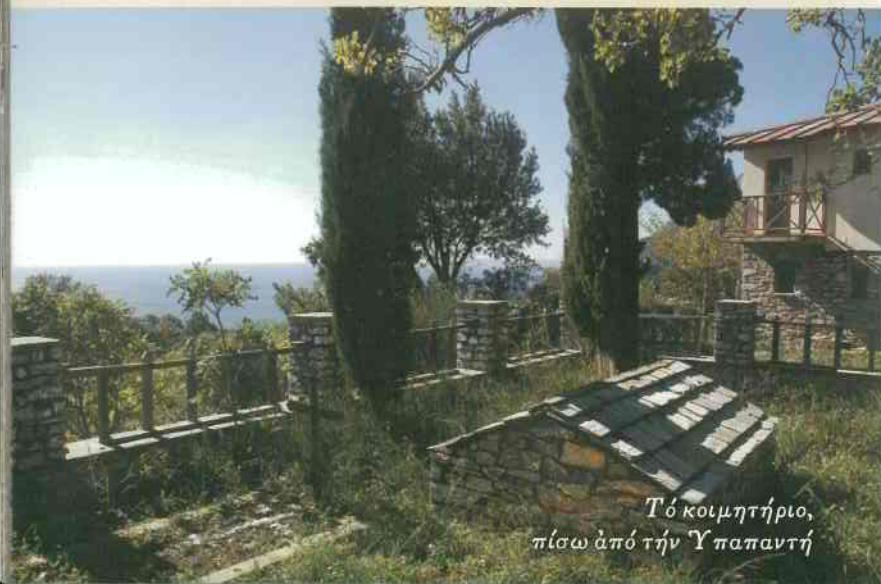
Εἴσοδος τοῦ Κελλιοῦ

στώνανε πολλά βαρέλια καί τά στέλνανε στή Σαλονίκη. Καθόντανε σταυροπόδι γύρω στό σωρό καί παστώνανε. Ὅλο τό σπίτι μύριζε μιά τέτοια ψαρίλα, πού στήν ἀρχή γυρίζανε ἄνω κάτω τά στομάχια

Ἡ Υπαπαντή

μου. Μά σιγά σιγά συνήθισα καί δέν καταλάβαινα τήν φαρίλα σχεδόν όλότελα. Συλλογιζόμουνα κιόλας πώς ἔτσι θά μυρίζανε κι ὁ Χριστός κ' οἱ ἀπόστολοι. Οἱ ἀνθρώποι κι ὅ,τι ἔπιανες, ὅλα μυρίζανε φαρίλα. Ἀκόμα καί μέσα στήν ἐκκλησιά ἔνοιωθες αὐτή τή μυρουδιά. Τίς ὥρες πού λείπανε οἱ ἄλλοι στό φάρμακo, κουβεντιάζαμε μέ τόν πάτερ Νεῖλο γιά θρησκευτικά καί γιά τά ἱστορικά τοῦ σπιτιοῦ του, τί φουρτοῦνες περάσανε, τί θεριόψαρα συνα-

Τό κοιμητήριo,
πίσω ἀπό τήν Υπαπαντή

ντήσανε, τί καΐκια βουλιάξανε ἀπό τότες πού κάθησε σ' αὐτό τό μέρος κι ἄλλα λογιῶ-λογιῶν. Ἄλλη φορά πάλι, ἐκεῖ πού καλαφάτιζε μιά βάρκα τραβηγμένη ἔξω, ἔψελνε μέ τή γλυκεῖα φωνή του, κ' ἔκανε τόν δεξιό ψάλτη κι ἐγώ τόν ἀριστερόν. Λέγαμε τίς Καταβασίες τῆς Μεταμορφώσεως (για-

Καραβομαραγκός (ὁ π. Νεῖλος στό Καραβοστάσι)
(Ἔργο Φωτίου Κόντογλου)

τί ἦτανε κείνες οἱ μέρες τοῦ Αὐγούστου) «Χοροὶ Ἰσραὴλ ἀνίκημοις ποσί, πόντον ἐρυθρόν καί ὑγρόν βυθὸν διελάσαντες», τά Πασαπνοάρια μέ τό δοξαστικό «Παρέλαβεν ὁ Χριστὸς τὸν Πέτρον καὶ Ἰά-

Ἡ κάτω αὐλή τοῦ Κελλιοῦ. Στό βάθος ἡ Ὑπαπαντή

κωβον καὶ Ἰωάννην», κ' ὕστερα λέγαμε ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους τὸ κοινωνικὸ «Ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης τοῦ προσώπου σου, Κύριε, πορευσόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα». Στό τέλος ὁμως φέλναμε πάντα τὸ «Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλάνθρωπε, δόξα σοι». Δέν μπορῶ νὰ παραστήσω τὸ πόσο συγκινημένη ἦταν ἡ καρδιά μου σάν ἀκουγα νὰ ψέλνει ὁ ψαράς ὁ πάτερ Νεῖλος, ξυπόλητος, μέ τὸ κατραμωμένο βρακί, μέ τὰ φύκια κολλημένα ἀπάνω στὰ γυμνά ποδάρια του, νὰ ψέλνει μέ κείνη τὴν ἀρχαία μελωδία καὶ νὰ λέγει στίχους ἱαμβικούς, καὶ παραπέρα ν' ἀφρίζουνε τὰ παμπάλαια ἑλληνικά κύματα κι ὁ ἀγέρας νὰ βουΐζει πανηγυρικά ἀπάνω στὰ θεόχτιστα βράχια καὶ στὰ δέντρα! Μά ἡ πιό βαθειά κι ἡ πιό παράξενη συγκίνηση μ' ἔπιανε τὴν Κυριακή καὶ τίς ἄλλες γιορτινές μέρες πού λειτουργοῦσε ὁ πάτερ Νεῖλος ὁ ψαράς καὶ γινότανε ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, αὐτὸς πού τὸν ἔβλεπα τίς ἄλλες μέρες ν' ἀλατίζει ψάρια, νὰ καλαφατίζει βάρκες, νὰ ματί-

ζει σκοινιά, νὰ γραντολογᾷ καραβόπανα, νὰ βολεύει ἀγκουρες, νὰ μπαλώνει δίχτυα, μαζί μέ τὴ συνοδεία του! Καὶ στή λειτουργία γινότανε σάν πατριάρχης, μέ τὸ ἐπανωκαλύμμαυχο, μέ τὸ χρυσὸ φελόνι, μέ τὰ ἐπιμάνικα, μέ τὸ ἐπιγονάτιο, καὶ δεότανε μυστικῶς μπροστὰ στὴν ἀγία Τράπεζα «ὕπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων», «ὡς ἐνδεδυμένος τὴν τῆς ἱερατείας χάριν». Ὡ! Τί ἐξαίσια καὶ φρικτὰ μυστήρια ἔχει ἡ ταπεινὴ Ὁρθοδοξία μας! Μά ἡ καρδιά μου δάκρυζε ἀληθινὰ ἀπὸ ἅγια χαρά κι ἀπὸ κατάνυξη, σάν στρώνανε γιὰ νὰ φᾶμε κ' εὐλογοῦσε τὴν τράπεζα ὁ πάτερ Νεῖλος μέ τὰ θαλασσοψημένα δάχτυλά του, ἐνῶ γύρω στεκόντανε μέ σταυρωμένα χέρια ἐκεῖνοι οἱ ἀπλοῖ ψαράδες, κουρασμένοι, θαλασσοδαρμένοι, ξεχασμένοι ἀπὸ τὸν κόσμο μέσα σέ κείνη τὴν καταβόθρα. Κ' ἔλεγε μέ τὴν ταπεινὴ φωνή του ὁ πάτερ Νεῖλος: «Χριστὲ ὁ Θεός, εὐλόγησον τὴν βρωσιν καὶ τὴν πόσιν τῶν δούλων σου, ὅτι ἅγιος εἶ πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων», ἐνῶ μᾶς ἀπόσκιαζε ἡ πλώρη τοῦ τρεχαντηριοῦ κ' ἡ ἀρμύρα ἐρχότανε ἀπὸ τὸ βουερό τὸ πέλαγο.

An aerial photograph of a rugged coastline. The sea is a deep blue, and the land is a mix of dark green forest and light-colored, rocky terrain. A small village with several buildings and a church spire is situated on a cliffside. A white arrow points from the text label to the village.

Τό Κελλί καί ἡ Ὑπαπαντή

Τό σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Νείλου

Τό Καραβοστάσι